

„Застава“ налази сваки дан двапут, а недељом свецом и данима два недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ!

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке протезе сваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 32

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

(Јутарњи лист.)

Издање „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Једна добра лекција.

Чивутски новинари у Будимпешти хоће да су бољи Мађари него прави Мађари, нарочито кад треба нападати народности. Кад су се народности посланици у сабору жалили на политичке власти, чивутски новинари почеше доказивати, да се у Угарској са народностима поступа благо, а за доказ су навели и то, да је Милетић у вацком затвору уживао потпуну слободу, јер је свако вече лумповоа по кафанама у Вацу и да су га полицаји допратили до затвора, кад је у кафанама полукао огледала.

На то је Бела Тот, мађарски новинар у „Пешти Хирлапу“ одговорио и овим необавештеним новинарима прочитао добру лекцију. Пребацио им је да пишу о оном, што им није познато и да не знају ништа, јер ма колико да се деру, они не познају прилике, у којима живе, па онда овако изговарају: „Није истина, да је Милетић лумповоа свако вече, док је био у Вацу у затвору и т. д. Коломан Тиса је дра Световара Милетића ухапсио уз повреду имунитета, и дао га осудити на више година тавнице због буђења. У вацком штампарском затвору — ви, господо, не знате, да онда није било државног затвора — извршена је на Милетићу пресуда без икаквог милосрђа, најстрожије. Ја сам баш у његовој ћелији одлежао 4 месеца. У виду је била изљубљена једна рупа, да би стражари из побочне собе могли павати и ноћу, шта ради роб?“

То је била рђава, врло рђава работа. То је доказ, да ни Коломан Тиса, ни Шандор Ковма (државни одветник) нису били онако мудри људи, као

што су били разглашени. Србину и Румуну треба дати да осети дух мађарског права, а не снагу. Хапшење Милетићево било је исто тако дражење, и то званично, као што је дражење данас у сабору, кад се народносним посланицима додају неотесани и увредљиви изрази („неваља лац“ и т. д.) Какао сам и пре, а радујем се што то могу и опет да кажем, да се према народностима и овде и пред целим светом смео служити само једним оружјем, истином. То је аргумент, а не пиљарске погрде. Ово је још горе него оно пређашње безразложно насиље. У том се насиљу бар показала државна воља; било је дакле бар у томе достојанство. Али је то била скупа роба, јер су против нас Мађара дражени они, који нас и тако не трпе, а све због безразложног прављења мученика. Али шта је ова садашња немоћна и гадна пиљарска грдња? Зар се она господи послиници, боље рећи жене, који се тако деру, не боје, да ће њихове речи превести на све светске језике, а образован ће свет рећи: где како се саветује у мађарском сабору.

Изволте се дакле разбавити аргументима а не грдњама. Износимо ову лекцију, јер је доказ, да и међу Мађарима има људи, који уму да мисле и даље од носа. Сада се тек чују појединци, а доћи ће време, кад ће то постати уверење већине, јер правда мора победити.

„Клика“ у Пакрацу.

Неки дан донијела је „Застава“ вијест о некој „клици“ у Пакрацу, којој је задатак, да

нађу тужитеље за поједино непошудно јој свештенство, и тако да их стави под фашкалну акцију, док се не обаве избори прота у Н Градишци и Беловару.

Дописник у главу те клике неће да дира. Чланови те клике нису ништа друго, него робова „главе“, боље рећи, робови страсти за уживање овога свештета: неко постане архимандрит, неко добије црвени појас, неком одређена и црвена постава, неко ужива и двије добре парохје, док други нема ни једне; какав фађирић опет хоће да је „фин“ према високопресвештеном, јер би и њему могао требати и т. д.

Та мафија ради, а главни виновник се и нејепит чини, и ако је његов дух на свакој ситници у тој работи. Ово је страшно, да не вјерујеш! Једва котарски пристав показује нам својеручно писмо пакрачког владике, у ком га нука, да се побрине, да парох Јоца Јовановић, не добије плаће! Ако је то писмо заиста владичино, зар није страшно?! Или би се смио један котарски пристав играти са епископом и подметати му тако крупну ствар? А то писмо сваком казује, шта Јован Јовановић има да издржи, крај таког расположења у пакрачком двору.

Онда се разумије, да је владика Мирон у стању све предузети против пароха Јовановића, само да не буде прота.

Новоградничани требали би да обуставе избор тако дуго, док год им се не пошаље и молба Јоце Јовановића на избор. Јер баш овакав рад против њега највећим је доказом, да Нова Градишка бољега протезе не може наћи.

О овом треба добро да размисли и Беловарчани. Ово је

и примјер, како је Мирон с куевновштином био увијек испред руке па и против свог свештенства.

Видјећемо и господу конвисторијалце на дјелу „кандидације“ за новоградничког протезу. Видјећемо их, њих и њихову способност или сервилност. Према томе нека знају, да ће и народ у своје вријеме умјети им отпојати тропар, какав сами заслуже.

Јоца Јовановић је својим радом показао до сад какав је. Он зна постајати на страшну и најстрашнијем мјесту за народ свој Ту не позна ни страха ни умора, не позна пријетње нити верма обзира које каквих. А ове најновије сплетке, који хоће да га омету, знак су његове велике вриједности и као свештеника и као родољуба.

Новоградничани не дајте се збуњивати! Ковачи смицалица замахнули су да кују, покажите, да ви нијесте роба за пазар.

Они пак свештеници, који су доразли Јовановићу, вјерујемо, да ће се знати споразумјети с њиме, те ће један на једну страну, други на другу, а не да осујете један другог.

Само у слови, и поштењу можемо напријед.

Изборник.

Плава Књига.

Плава Књига, коју је спремила српска влада, да упозна скупштину са током преговора Србије и Аустро-Угарске у питању трговачког уговора, раздата је на скупштинској седници од 20. јуна народним посланицима.

Ту се налази и она позната нота барона Цикана, која је у неку руку ултиматум, упућен српској влади. Та нота гласи овако у српском преводу:

ПОДЛИСТАК.

Црни гласи из Америке.

Донесимо и опет црни глас из Америке из кикиндске „Саданости“. Писмо пише човек, који је све те американке гровоте видео на лицу места.

Цинципат 10. јула 1906 год.

Поштовани г. уредниче!

Молим вас уступите места овоме допису у вашем цењеном листу. Не пишем ове ретке из буди какве сујете, но из чисте побуде да користим општој српској ствари а наиме онама који мисле у Америку доћи, да не валутају као и сам што сам валутао и многи други Срба.

Овде у Америци има тушта лажних апостола и варалица, који лове безазлене и неуче досељенике Србе, као што паук хвата муву, па је уплете у своју мрежу и исца је, а после ако има још у себи снаге да се избави из мреже — добро је, ако нема, она једна постане жртва јачега од себе.

По најновијим извештајима и по уданим податцима статистике, ступили су до данас у страје 300.000

раденика. По уверавању вођа ступиће још више раденика у страјк, који ће трајати бар још једну годину дана. Услед тога страјка власници мајдана налазе се у великој неприлици, јер треба поунити места страјкаша са другим раденицима. Поанавајући добро прилике и намеру досељеника дали се одмах на посао, да ове намаме у своје мајдане за раденике у место страјкача. У ту сврху наинили су силне агенте, по највише Чивута, јер су они најгоднији за такве послове. Ти агенти размирили се по свој Америци те наговарају и обманују поглавита наш бедни народ, да иде у угљене мајдане за раденика јер је тамо така зарада, да све тече „мед и млеко“ — те тако многи наилазе на лепак. А кад који — једна му мајка — стигне на лице места у мајдан, тамо се одмах увери, да је преварен да у мајдану тече „крв и суза“. — Јунисте извојевали су себи код власти извесне пробити у погледу страјка, те услед тога власти и не узимају у заштиту власнике и публику која даје рада, већ просто одбијају њихове жалбе без икакве мотивације. Организовани раденици дакле заштићени су од тих агената и

спекуланата крвопија. А како пролазе нови раденици „мајнери“ у мајдане када стигне на лице места? Наопако! Два дана држе новог раденика на „белом хлебу“ а затим га одведу агенти у свој дућан па му природе ваздан одеда, алата и све што му је потребно за рад, на пример и белу капу, налик на солдачку, на којој висе мала лампа у којој горе вејтин, а висе му баш што не кажу наши на „Бо имја оца. Та лама му служи место воштане свеће кад га камен притисне и када се са душом бори полазећи Богу на истину. За сву ту робу наплати се агент са 200 постотака. Кад се раденик опремио за рад, одведу га у тунел, али само на 15–20 минута од уласка. Наравно да му међутим лажу и да га обманују што више, само да му омиле нови занат. Други пут, кад га одведу да му предаду рад, онда улази дубоко у тунел на један сат и 20 до 40 минута од уласка. У ходу прелази 6–8 пута преко вода до колена у густој помрчини, кроз коју мало светли онај слаби жижак на капи. У путу је местимце тунел тако низак, да и мали човек мора сасвим да се погури и да добро мотри десно и

лево, јер на све стране лежи по који велики камен, који се одвалио од стене. И човек са зебњом очекује свакога минута, да ће се који камен одвалити и главу му размркати. У ходу кроз тунел поцепи одело и ципеле, а повледи главу, нос, руке и ноге мање више. Вода јури са свију страна из планина, са таквом хуком, да човека језа вата, а машина грозно хуји и вуче воду на ширк; дрва се крхају са којима је подупрто камење, а земља се тресе од пуцњаве и динамита, којим раденици лагумају камен и угаљ. Уз то је и ваздух кужан и отрован од дима, газева и трулежа од лешина погинулих људи. На све стране грова и страха, те човек друго ништа и не мисли осим: набави ме Боже овог пакла, или дај ми лепу смрт. У том паклу од мајдана, место је само људима, које је промисао божја послала да испаштају своје грехе. Можда зато и има по највише комитетлија из Маћедоније и жандара из нашег завичаја у тим мајданима.

Српско вам поздравље од нашег поштоваоца и Кикинђанина

Живка Васиљевог.

Стан Геноса беше под стеном од груба камена. Малени отвор беше у месту прозора. Задај морске соли осећао се у стану овом.

Месец на своје ноћном путу погледао је и овамо. Сребрни сјај месечев разбудило је Теу на дожи човека. Она подиже главу и виде лице његово у сенци. Власи му пале на чело, очи му затворене. Теа устаде.

У полутами видеда је мешину са вином и пијаћом водом. Мрежа је висила на стени. То је ражалостило Теу. Поче гледати спавача. Учини јој се страхан Теа задрхта и пође отвору, одакле пробијаше месечев зрак.

Наједном месеца несташе и она паде на рибарске мреже. Убрзо се указа месец. Генос отвори очи и виде Теу, како са уздигнутим рукама к небу, стоји у мрежи као цара морских вода. Он се насмеја, затвори очи и заспа.

А Теа је мислила о својем дворцу на стењу. Хтела би да буде тамо у храму, у каду тамјана, пред очима светих ликова!

Погледа спавача, виде осмејак — радост његове победе. Теа је победена...

Не! даље од земље, грубе тамнице, што је обузе обманом у своја наручја. И не гледајући победноца, и вађе из његова стана. Брзо ће на ову обалу где је остала царску хаљину своју. И опет ће живети под окршљем бескрајнога неба у разговору са огњеним серафимима.

Још влада ноћ обалама и морем. Чврсто је привезан чув рибарев. Не може да га одреша. А мора да хита.

Усамљено стрво њезино је онамо преко залива. Пуна воље победиће приу пучину сланога мора; препливаће онамо, да се врати на висину. Збацила је са себе танку одећу, коју су дотакле руке човека, па сјајући белином својом баца се у морске вале.

Ови је послушно прихватили.

Са једном мишљу, са једном жељом плива она својој обали: да се врати на висину. У борби са прим таласима жеља јој не слаби, али је снага издаје.

На обали бели се њезина царека одећа. Рукама се хвата за стење и напрегнувши последњу снагу Теа и вађе на обалу. Стаде за часак озарена зориним сјајем, а покривена сјајним власима својим. На висини виде се бели стубови и златни врхови дворца. Када виде ту царску висину, све унаоколо, ишчезе пред очима Теа. Зачућена подиже руке к небу и у томе часу паде у море са стрме обале. Море је равнодушно примило и покрило је првим зрацима зориним А душа њезина узлете задивљена у бесконачност.

На обали сјајила се бела одећа Теа, искоњена сребром и бисером. Старе монахиње нашоце је ујутру. Разумеле су да је Теа, од туге за земаљским животом, одавде скочила у море. И оне заплакаше, молећи се за њу.

С руског: Зоран.

85 јутара добре
ораће земље

у једном комаду са стајама из дајем под закуп или на поле на више година.

Д. Седмаков
Тител.

Г. барон Цикан, царски и краљевски аустро-угарски посланик у Београду, г. Пашићу, министру иностраних дела.

У Београду, 17. (30.) јуна 1906.

Високоуважени господине министре!

О погледом на околност, да трговински провизоријум, који је сада у важности намећу Србије и аустро-угарске монархије искључиво Србији даје користи док је међутим аустро-угарски извоз због високих царина српске царинске тарифе потпуно везан, аустро-угарска је влада решила, да провизоријум одржи и даље од 4. јула п. н. само под условом, да краљевско-српска влада нама у истој тарифи да одговарајуће концесије.

Те концесије, које моја висока влада тражи, налазе се у под. приложеној листи захтева. На основу добивеног упутства, част ми је овде приметити, да у њој садржани царински ставови, у колико се већ не однесе на утврђене позиције у досадашњим преговорима, неће прејудуцирати ставове, који се имају утврдити у дефинитивном трговинском уговору. Нови провизоријум имао би трајати три месеца са почетним термином од 5. јула (22. јуна).

Али моја висока влада мора, осим ових уступака у царинској тарифи, да одобрење једног оваквог трговинског провизоријума услови и тиме, да краљевско-српска влада, пре ступања у живот провизоријума да писмену обавезну изјаву: да за време трајања његовог у питању набавака и то: како у питању топова, тако исто и у питању осталих индустријских набавака које смо до сада узели у обзир, неће ништа предузимати, што би наше захтеве у том погледу могло прејудуцирати.

У случају, да закључно 4. јула (21. јуна) српска влада не буде дала изјаву о испуњењу напред наведених услова, која би задовољила аустро-угарску владу, до сада постојећи трговинско-политички modus vivendi имаће се одмах сматрати, да више не постоји.

Исто ће то бити и са новим провизоријумом, ако се од стране српске владе примљене обавезе, за време трајања новог провизоријума, стриктно не одржавају.

Тако исто ће и допуштења за увоз српске стоке, издата до закључно 4. јула (21. јуна) почев од јула вредити само под условом, да нови провизоријум на напред изложеној основи ступи у живот и од тога дана почиње важити.

Према томе, част ми је, према упутствима, која сам од своје владе добио, о горњем известити Ваше Превасходство и умолити га, у исто време, да с обзиром на хитност ове ствари, што је могуће пре, а у сваком случају пре 4. јула по новом, изводити саопштити ми одговор краљевско-српске владе, како бих био у стању да га доставим Његовом Превасходству ц. и кр. министру иностраних дела.

Изволте и т. д.

М. Цикан.

Царински рат са Србијом.

Јуче смо донели у јутарњем броју белешку о покрету пештанских месара против царинског рата са Србијом, а данас доносимо у истој ствари још веће покрете. И из јучерашњег броја видеде се, да месари обећавају да ће затворити касапнице, а њих је не то потстицало грађанство, које не може да купује знатно поскупило месо. — Данашња вест

из Пеште у погледу царинског рата јесте ово:

Градоначалник Стеван Барци и градски сенатор Бела Мели потражили су данас државног секретара министарства пољопривреде Балу Мезеши ја и замолио га; да ствар што се тиче затварања српске границе, а у вези с њоме настали мањак у дотеривању на пијаци рога те марве интервенише и потребне кораке учини. Даље су му реферисали, шта су до сада у тој ствари учинили, а исто тако и о жељама заинтересованих кругова и главнога града. Секретар Мезеши им је обећао, да ће поднесак градски најтемељније проучити и у истој ствари што пре одговорити. — За данас (недељу) сазван је народни збор у Пешти на тргу поред варошке шумице Арена због поскупљивања меса.

Збор се отвара у 3 сата по подне а тема му је: „Скупоћа меса и влада“.

Приређивачки одбор између осталог пише у својем појаву и ово:

„Позивамо сво пештанско становништво без разлике странака на збор. Ми морамо најенергичније захтевати, да влада отвори српску и румунску границу, да се узакони прогресивна доходарина уз потпуно укидање потрошарине. Ми захтевамо да влада не заштићавана интересе само милионара, него нека води бригу и сиромашног народа. Одбор је упутио молбу и на посланике који се у Пешти налазе да дођу на збор у што већем броју.“

Збор је полицији пријављен, а она га је на знање узела.

Израда малодшког барута у Обилићеву

„Војска“ доноси: Фабрикације малодшког барута у Обилићеву отпочета је. Успеси са првом партијом добивеног барта испали су на потпуно задовољство. Средња брзина добивена је, да боља не може бити, а притисци су далеко испод дозвољеног максималног притиска.

Како се долази до укротитељке звериња.

Њујоршкe новине су донеле ових дана овај оглас: Тражи се једна дама, васпитана и дражесна; она мора бити ваљана лепотица и посао ће јој бити, да изводи у кавезу лавове; плата недељно 100 долара (долар 4 K 95 потура). На тај оглас Босток-менаџерије пријавило се не мање од 200 женских. Кад су компетенткиње видеде у кавезу лавове, — њих 18 је изјавило, да повлаче понуду, јер се не мисле одати на укротитељство звериња. Кад је разјашњено осталима, да у случају какве телесне озледе од стране звериња немају никакву одштету да траже од управе зверињака, те кад им је поднето да ту изјаву потпишу, повукло се још 10 женских. Још 10 се повукли кад су чули урмале лавова. Свега њих 30 су одлучили се и ушли са укротитељем звера у велики кавез. Тек кад је било утврђено међу женскама да ни једна неће кикнути или у плач ударити, пуштена је у кавез под надзором укротитеља најмирнија лавица „Викторија“. Једна женска је пала у несвест и она је одмах изнета из кавеза. Склусени као стадо оваца, стајале су у једном буџаку кавеза де-

војке, не скидајући очи с лавице, коју је укротитељ јурио по кавезу. Али кад се лавица сасвим „љубавно“ почела приближавати лепотицама, а оне све изјуре напоље из кавеза, само је њих 3 остало у кавезу, које се сасвим храбро држале. Те три су девојке узете за укротитељке.

Преоправка српских пушака и топова

У српском војно техничком заводу у Крагујевцу после дугих опита успели су, да пушку мод. 80. г. претворе у браометну. К мисија, која је имала да испита и опроба ову пушку, добила је врло добре исходе успеха. Исто тако је горњи завод успео, да по јапанском начину кочења поништи трзање код српског топа. Тиме је повећана брзина пуцања на 3 и по до 4 метка у минути.

Сеоски кнез и говеђи језик

Међу причама, које говоре о енглескоме краљу Хенрику VII., нема ни једне која би га приказала као предусретљивог и милог човека, али ни једна га није тако карактеристично приказала као ова. Једнога дана, кад су били у лову, краљ изгуби пут и око подне дође у село Реадинг. Гладан отиде сеоскоме кнезу и замоли да једе и пије. Кнез, који га је за обичног ловца држао, лепо га прими, шта више изнесе му један говеђи језик и бокал пива.

Краљ је са највећим апетитом јео а домаћин весело приметил: „сто фунти штерлинга дао бих, када би мени говеђи језик тако пријао као вама“.

На недељу дана после тога, позову кнеза у Лондон и овде га без даљег преслушања страјају у затвор. Осам дана добијао је само хлеба и воде, напоследку деветог дана донесе му говеђи језик и бокал пива. Започеник се зачуди овоме, али му чувар на његова питања ништа не одговори. Када му никако не хтедохе решити ову заговетку, седе и поче јести језик, који му после тако строгог поста, заиста пријао.

Сада се отворе врата, а краљ ступи унутра. „Ја сам ваш лекар“, рече Хенрик VIII. изненађеном кнезу; ја сам ваш слаби стомак излечио. Исплатите ми дакле моју заслугу од 100 фуната штерлинга што сте ви сами одредили. Сеоски кнез исплати и оде из Лондона. А како је о краљевој важности мислио, о томе нам историја не прича.

Брзојави „Застави“

Стигли 22. јула.

Прилике у Русији

Магдебург. Брзојави који стижу из Петрограда против-слово једно другом. По једнима је угушена побуна у Швембургу, по другима побуна је стела маха не само у Швембургу већ и у Кронштату. Побуњеници су отели још две тврђаве на острву. У њиховим је рукама Кронштат. Бесни грађански рат.

Петроград. У уторак ће се чиновници поште и телеграфа придружити генералном штрајку раденика. Желаничка веза није до сада прекидана. Штампарски слагачи су у подне отпочели да штрајкују. Листови неће моћи излазити. — Близу Либаве разбојници су напали особни воз и однели 80 хиљада рубаља. Опљачкани су и многе путнике.